

Ingvar Dahlbacka:

Tal vid Fortbildningscentralens avslutningsseminarium den 7 april 2005 kl. 13.30 - 14.

Bästa seminariedeltagare, mina damer och herrar!

Tina Engblom ringde för en tid sedan och berättade att det skulle hållas ett seminarium här vid Fortbildningscentralen för samarbetsparter och andra andra aktiva inom Öppna universitetet! Hon sa att rektor Gustav Björkstrand skulle inleda seminariet och nu skulle det behövas någon som kunde avsluta det hela. Att göra slut på seminariet, det skulle alltså bli min uppgift. På ett sätt kände jag mig smickrad, det kunde ju vara en tacksam uppgift, isynnerhet om man tänker sig att allt väsenligt redan har sagts och det enda ni väntar på är det förlösande ordet, att nu är det över och ni får åka hem. Samtidigt upplevde jag det lite frustrerande. Om slutet är gott så kan man ju enligt sagan leva lycklig i alla sina dar, men om slutet inte är gott, hur blir det då med de lyckliga dagarna?

Hur som helst, nu är vi här och den rubrik som har getts för den här stunden lyder: "*Hur blev det?*" - om erfarenheter av samarbete inom det öppna universitetet. Hur blev det? Det är en fråga som vi alltsom ofta får lov att ställa oss. Det gäller i vårt privata liv, det gäller i arbetslivet, det gäller i det akademiska livet. Hur blev det? Med den frågan summerar vi ihop alla de många frågorna som vi har ställt i presens. Hur är det? Hur står det till? Hur går det? Jag tänkte börja med två dikter dikter. Den ena är skriven av Erik Granvik och den utgår från just den här frågan "Hur går det?" eller på dialekt: "Nå men hur gaar e?" Dikten lyder så här:

- *Nå men hur gaar e?*

- *Noo gar hä naaleis.*

Hä kiklar åv.

Hä djitär ga.

*Värst är e mää axlona
som inte vaal na betär.
Ti värker natt å da,
å inte vaal hä na mytse sovi.*

*Men hä e bäst ti vara i gang
å måra å på mä naating.
Tå gaar tidn bäst.*

*Int hjälper hä ti vara i säng int.
Ja tycker int om sändjä.
Sändjä er farli.*

*Bäst mår ja, tå ja mårar å på
mä mett som ja är vaan.*

- Så hä gaar naleis fast e är kiklot.

- Hä djitär gaa.

Dikten finns i diktsamlingen ”Ja roor i ein ring”. Den kan knappast karakteriseras som alltför optimistisk. Men den är väl ganska realistisk. Vi känner igen oss. Så här brukar det visst ofta låta. “Noo gar hä naaleis. Hä kiklar åv. Hä djitär ga:” ... “Men hä e bäst ti vara i gang å måra å på mä naating. Tå gaar tidn bäst.” ... Så hä gaar naleis fast e är kiklot. Hä dtjitär gaa”.

Den andra dikten, som jag tänkte läsa, har en helt annan underton. Den är skriven av Lars Huldén. Ni har säkert hört den, men jag tänkte ändå ta den, för jag tycker att den säger oss något väsentligt. Den handlar om “Ti arbeit i laag”. Dikten lyder så här. Jag är inte lika säker på den här dialekten som när det gällde dialekten i den första dikten, men jag försöker:

Ti arbeit i laag

*He e in lycko tå an kan arbeit i laag
mä tem sãm an höör ihåop mää.
Papp sãm e håsbond
Mamm sãm e matmoor*

*Bäänä tå di byri döga tinaa
gambel foltji så leng di lever å ork*

*Såm tå an höjbärge på utstjifte förr i väädä
Mitt på daan kuna moora koma peedand me maatin
tå sesst vi allihop i ledå
fö ti ita
tå va vi allihop
vi va vi tå.*

“He e in lycko tå an kan arbeit i laag.” Ja, visst är det en lycka, detta med samarbete. När alla får vara med. När alla vet sin plats. När vi kan hjälpa varandra och dra nytta av varandra. Ett fungerande samarbete betyder att det finns bara vinnare och inga förlorare. “Vi va vi tå”.

”Hur blev det?” - om erfarenheter av samarbete inom det öppna universitetet.” Jag har inte kommit någonstans ännu på mitt ämne. Och jag är inte riktigt där ännu. Men jag tänkte berätta att jag kommer från Teologiska fakulteten. Och det är ur det perspektivet som jag skall försöka säga något om den här frågan. Som ni vet så brukar teologer bl.a. syssla med predikan. Enligt klassisk predikoteori, skall predikan alltid börja med ett s.k. exordium, dvs. en inledning som för åhörarna in i temat. Därefter kommer själva predikan, som skall vara delad i tre delar. Jag tänkte följa detta schema idag. Det som jag hittills har sagt hör till exordiet. Och nu övergår jag till själva predikan.

Men innan jag gör det så tänkt jag ännu säga att det finns också en annan definition av god predikan. Den lyder så här: ”En predikan skall börja med en kort inledning och sluta med en kort avslutning och i tid skall de här båda delarna ligga så nära varandra som möjligt.” Den här regeln vet jag inte om jag kan leva upp till idag, men jag skall försöka.

”Hur blev det?” - om erfarenheter av samarbete inom det öppna universitetet.” Redan på 1980-talet hade vi inom Teologiska fakulteten ett visst samarbete med Fortbildningscentralen och Öppna

universitetet. Jag vet inte om det hette Fortbildningscentralen och Öppna universitetet på den tiden, men jag vet att det hölls vissa teologiska kurser av fakultetens lärare ute i bygderna. Det fanns således ett visst intresse för kurser i allmän teologi, men någon mer regelbunden verksamhet var det inte fråga om. Jag vet att vi höll en del kurser i på Evangeliska folkhögskolan i Vasa och på Lärkkulla i Karis och kanske också på en del andra ställen. Fr.o.m. 1997 har härvid skett en märkbar förändring. Jag vill kort berätta om detta.

Det var våren 1997. Gustav Björkstrand hade i början av maj valts till Akademiens rektor. Han hade tidigare under året lovat att komma till Kristliga folkhögskolan i Nykarleby för att informera om möjligheterna att avlägga kurser i allmän teologi. Men eftersom han fr.o.m. nämnda sommar skulle tillträda rektoratet bad han mig åka till Nykarleby för att hålla den här informationen. Det fanns inte mycket annat för mig än att åka iväg. Jag minns att jag inte var särskilt förtjust över att tvingas åka till Nykarleby. Det var inte det att jag skulle ha haft något emot Österbotten, tvärtom. Men jag visste inte vad jag skulle säga. Vi hade - som jag sa - en viss erfarenhet av kurser i allmän teologi, men vad var det att berätta om. Jag minns att jag satt i tåget på ditresan och funderade över vad jag skulle säga, och då slog det mig att vi just hade planerat en ny linje vid fakulteten, den s.k. fria linjen. Vi hade i det sammanhanget också förnyat våra fordringar för de olika vitsorden i allmän teologi. Kunde det här vara något som jag borde berätta om? Sagt och gjort. Vid folkhögskolan berättade jag om hur studierna i allmän teologi kunde bli en väg in till akademiska studier och en magisterexamen på den fria linjen. Jag minns att jag använde uttrycket hand i handske. Studierna i allmän teologi skulle passa som hand i handske för dem som vill fortsätta studierna på fria linjen för magisterexamen.

Om jag skall vara ärlig så vet jag inte om jag själv trodde så mycket på den här möjligheten. Men det visade sig att det fanns ett stort intresse för dylika studier i Österbotten. Vi började samma höst ett samarbete mellan Teologiska fakulteten och Öppna universitetet i Åbo och Kristliga folkhögskolan i Nykarleby och Evangeliska folkhögskolan i Vasa. Det var en grupp på ca 20 personer, där de

flesta hade läst approbatur, dvs. 15 sv allmän teologi, och målet var nu cum laude approbatur, dvs. 35 sv med antingen kyrkohistoria eller praktisk teologi som huvudämne. Men det slutade inte där. Vi körde den här kursen vidare och gav deltagarna möjlighet att läsa ända upp till 60 sv i de nämnda ämnena. Vi skraddarsydde kurserna på det sättet att varje veckoslutskurs samt kringarbetet kring den gav tre studeveckor. Kringarbetet kunde t.ex. bestå av att de studerande utförde vissa hemuppgifter eller läste litteratur som de tenterade. Det fanns ett stort intresse i gruppen för dessa studier, och om jag skall vara ärlig så fanns det nog också från arrangörernas sida ett stort intresse att ro detta i land. Det som särskilt sporrade oss i fakulteten var att vi hoppades att någon eller några av dessa studerande - efter att de hade avlagt 60 sv - skulle söka inträde till fakulteten och på så sätt bidra till examensresultatet. Ni vet ju att vi är beroende av examina för att få ekonomin att gå ihop.

En stor del av den här gruppen höll ut och - kan ni tänka er - inte mindre än 10 stycken från denna första grupp sökte om inträde till fakulteten. Det överskred alla förväntningar. Och till dags dato har sex av dem blivit färdiga magistrar och jag vågar nästan lova att alla nog en dag kommer att få sina magisterspapper. Det här gjorde att vi gick vidare på den utstakade vägen. Om jag försöker fatta mig kort, så kan jag nämna att vi inledde nya kurser i Österbotten och just nu har vi den tredje laudaturkursen på gång och sedan i höstas har vi också en utlokaliserad apparobaturkurs på gång i samarbete med Kristliga folkhögskolan i Nykarleby. Den har också ca 20 deltagare.

Vi har förutom i Österbotten hållit kurser på Åland, vid Lärkkulla i Karis och vid Arcada i Helsingfors. Bäst har det ändå gått i Österbotten. Vi har fått en egen planerare i allmän teologi vid Fortbildningscentralen. Och vi har under de senaste åren kompletterat dessa utlokaliserade kurser med virtuella kurser. För närvarande bjuder vi ut virtuella grundkurser i alla fakultetens ämnen och en del ämnen kan läsas ända till cum laude och laudatur via nätet.

Vad har det här samarbetet betytt? Jag vet inte vad det har betytt för våra samarbetsparter, men jag vill försöka säga vad jag tycker att det har betytt för oss i teologiska fakulteten.

Det första som jag vill säga är: "Hä ha viri ein lyckå ti få arbeit ilag." Här tänker jag både på samarbetet med FC här i Åbo, men också med olika institutioner runt om i Svenskfinland. Det har varit en lycka att få arbeta tillsammans. Det har också varit fint att få arbeta med motiverade studerande. Man blir aldrig för gammal för att lära sig något nytt och det tycker jag att dessa studerande har visat. En av de första som fick sina magisterspapper från den första gruppen var en person som redan var pensionerad från sin ordinarie tjänst. Nu håller den här personen på och och studerar vidare med sikte på licentiatexamen. Jag tycker att de studerande som vi har haft i allmän teologi överlag har viart mycket motiverade studerade, som har tagit sina studier på allvar. Det har varit motiverande att få arbeta med dem.

Det andra som jag vill säga är att det nog har betytt mycket för vår rekrytering av studerande till fakulteten att vi har fått ha detta samarbete. I slutet av 1980-talet och början av 1990-talet hade vi det ganska kärvt när det gällde att få studerande till fakulteten. Men under de senaste fem - sex åren så har vi haft gott om sökande. Detta kan givetvis bero på många olika saker, men jag tror också att det arbete som jag här har försökt redogöra för har haft en betydelse i sammanhanget. Dels har - som jag redan sade - många av dessa studerande sökt in till fakulteten, men många av dem har också i massmedia gjort reklam för fakulteten. Och allt det här har nog haft betydelse för vår rekrytering. Senast idag var det en av dessa studerande som uttryckte sin glädje över möjligheten av får studera på det här sättet. Detta arbete har alltså gett oss mycken glädje, och - som jag tror - ömsesidig glädje.

En tredje sak som jag vill ta fram är att vi på det här sättet har kunnat få ut våra ämnen till en bredare allmänhet. Man talar idag om universitetets tredje uppgift. Vid sidan av grundforskning och på forskning baserad undervisning skall universitetet också stå i

växelverkan med det kringliggande samhället. Jag tycker att detta med allmän teologi för oss i Teologiska fakulteten har varit ett sätt att bedriva den tredje uppgiften.

Det skulle finnas mycket annat att säga, både positivt men givetvis också mindre positiva saker. Inte skiner solen jämt. Det vet vi alla. Nog har det också under den färd som jag här har försökt beskriva funnits dagar, då solen har varit i moln. Men det tänkte jag inte ta fram idag. Jag ville i stället peka på det goda samarbetet som vi har fått ha. Och för att ett samarbete skall vara fungerande och bra, så behöver ju alla på något sätt ha nytta av det eller vinna på det. Och det tror jag nog att vi har gjort i det här fallet.

När jag därför nu tänker sluta så säger jag inte endast *"et no gaar hä naaleis fast e är kiklot. Fö hä djitär gaa.."* utan jag säger *et i er in lycko tá an kan arbeit i laag ... Fö tá va vi allihop. Vi va vi tá."*

Nu tänkte jag sluta. Jag brukar ibland berätta historier, det har med mitt ursprung att göra. Men min hustru sa åt mig att det skall jag inte göra, för det passar sig inte. Så därför har jag hållit mig. Jag kunde ju ändå sluta med någon historia, ifall ni tycker och inte säger det vidare. Skall jag göra det eller skall vi sluta här? Vi kunde ju ta en kort i alla fall.

Det var den gamle mannen besöker doktorn, som håller ett långt förmaningstal till honom. "Om det skall bli något av det hela så måste du sluta med tobak och brännvin", säger doktorn. "Också när det gäller kaffet borde du hålla tillbaka." Till slut frågar doktorn om det är något som mannen funderar över, varpå mannen utbrister: "Nå, fåår ja haa Julgränä?".

Vi kunde kanske ta en lite längre en:

Det var skolavslutning och barnen kom med presenter till fröken. Kalle, sonen till blomsterhandlaren, överräckte sitt paket.

- Jag tror jag kan gissa vad det är för något, sa fröken och skakade på paketet. Jag tror att det är blommor i det.

- Hur kunde fröken gissa det? undrade Kalle.

- En ren chansning, sa fröken och log.

Då kom lilla Stina fram med sitt paket. Stinas pappa ägde konditoriet i stan. Fröken kände på paketet och utbrast:

- Jag tror att det innehåller en tårta.

- Ja, sa Anna, hur kunde fröken veta det?

- Jag gissade, sa fröken med leende.

Då kom slutligen lille Orvar fram med ett paket. Orvars pappa jobbade på Alko. Fröken skakade lätt på paketet och lyfte upp det för att kika under det. Då såg hon en våt fläck på paketet.

- Får jag gissa vad det innehåller? undrade fröken.

- Ja, sa Orvar.

- Jag tror att det är vin i paketet.

- Nej, sa Orvar.

Då kände fröken på den våta fläcken och satte fingret till munnen.

- Jaa, kan det vara champagne?

- Nej, sa Orvar och log brett.

Fröken smakade en gång till och gissade på att det var whiskey.

- Nej, sa Orvar och skrattade, det är en hundvalp!

Jag tar två korta historier till slut:

Det var var skolinskrivningsdags, och en av dem som skulle skrivas in i skolan var lilla Britta. Tillsammans med sin mamma gick hon till skolan för att testa sin skolmognad.

- Vill du prata lite, sa läraren till Britta, så jag får ett begrepp om ditt ordförråd.

Britta vänder sig till mamma och säger allvarligt:

- Tror du att han önskar logiskt konstruerade satser eller förväntar han sig endast högst relevanta reflexioner?

Så var det lilla Olle som räckte upp handen alldeles i början av modersmålslektionen.

- Får jag gå ut, fröken?

- Nej, sa fröken, det har nyss varit rast, du får vänta!

Sedan förklarade fröken alla skiljetecknen; punkt, komma och kolon.

- Kolon betyder, sa lärarinnan, "nu kommer det".

Då räckte Olle upp handen på nytt.

- Kolon, fröken, kolon!